

Ortaokul Öğrencilerinin Siyaset Okuryazarlık Düzeyleri ¹

Political Literacy Levels Of Students At Secondary School

Özge Tarhan²

Anahtar Kelimeler

Siyaset okuryazarlığı
Siyaset eğitimi
Sosyal Bilgiler ve siyaset okuryazarlığı

Keywords

Political literacy
Political education
Social studies and politics

Başvuru Tarihi/Received
27.11.2019

Kabul Tarihi /Accepted
07.10.2020

Öz

Bu çalışmanın amacı, ortaokul öğrencilerinin çeşitli değişkeler açısından siyaset okuryazarlık düzeylerini tespit etmektir. Çalışmada tarama (survey) modelinde betimsel bir çalışmadır. 686 öğrenci ile yürütülen bu çalışmada veriler kişisel bilgi formu, beceri-davranış ölçeği, duyuşsal eğilim ölçeği ve başarı testi olmak üzere 4 kısımdan oluşan "Siyaset Okuryazarlığı Ölçeği" ile toplanmıştır. Verilerin çözümlenmesinde ise frekans, yüzde, aritmetik ortalama, Kruskal Wallis Testi, Mann Whitney U Testi ve Pearson Korelasyon Katsayısından yararlanılmıştır. Çalışmanın sonuçlarına bakıldığında, ortaokul öğrencilerinin siyasetle ilgili temel bilgilerinin ve duyuşsal eğilim düzeylerinin orta düzeyde olmasına karşın beceri-davranış düzeylerinin olumsuz yönde olduğu tespit edilmiştir. Öğrencilerin siyaset okuryazarlık düzeyleri arasında cinsiyetin belirleyici bir faktör olmamasına karşın; okudukları okulların, anne-baba eğitim durumlarının ve mesleklerinin öğrencilerin siyaset okuryazarlık düzeylerinde belirleyici bir faktör olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Abstract

The purpose of this study is to identify the level of political literacy of secondary school students in terms of various variables. This study is a descriptive study using a survey model. The study was conducted with 686 students and the data was collected by the "Political Literacy Scale" consisting of 4 sections: personal data form, skill-behavior scale, affective tendency scale and success test. To analyze the data, frequency, percentage, arithmetic mean, Kruskal Wallis Test, Mann Whitney U Test, and Pearson correlation coefficient were used. Based on the results of the study, it was found that although secondary school students' basic knowledge of politics and affective tendency levels were moderate, their skill-behavior levels were negative. It was concluded that gender was not a determining factor among the students' political literacy levels, but that the schools they studied, their parents' educational status and their professions were a determining factor in students' political literacy levels.

¹ Bu makale Özge Tarhan'ın Süleyman İnan danışmanlığında yürüttüğü "Ortaokul Öğrencilerinin Siyaset Okuryazarlık Düzeyleri ve Temel Siyaset Bilimine İlişkin Görüşleri" başlıklı doktora tezinden üretilmiştir.

² Sorumlu Yazar, Pamukkale Üniversitesi, Sosyal Bilgiler Eğitimi Anabilim Dalı, Denizli, TÜRKİYE; <https://orcid.org/0000-0003-0783-6962>

Introduction

The aim of this study is to determine the political literacy levels of Middle School 7th-graders and to determine the effect of various variables on the components (knowledge, affective tendency, behavior-skill) that constitute political literacy. This research is very important in terms of pointing out that political education, which is a new concept for our country, can be started at an early age. Therefore, this research was needed to determine the political literacy levels and basic political science views of 7th graders, especially those who took Social Studies from 4th to 7th grade. For this purpose, it was aimed to determine whether the students' scores on political literacy success test and affective tendency and skill-behavior scales differ according to their gender, secondary school they studied, their parents' status and professions, and the presence of individuals in the family who are interested in politics.

Method

Survey research was used in the study. The research was conducted in 18 secondary schools in the 2017-2018 academic year, including six schools from low, middle and high socioeconomic status' in the Central Districts of Denizli and Pamukkale. Since socio-economic and cultural factors are important variables in political education, the study group was determined by the cluster sampling method from probability sampling methods. A total of 686 students who attended education in the designated secondary schools were given the "Political Literacy Scale", which consisted of 4 sections: Personal Information Form, Skill-Behavior Scale, Affective Tendency Scale and Success Test developed by the researcher. According to the collected data, Mann Whitney U test shows whether there is a significant difference between the students' level of political literacy success, skill-behavior and sensory tendency based on their gender and the Kruskal Wallis Test analyzes the relationship between political literacy success, skill-behaviour and sensory tendency levels and the schools in which students study, their parents' occupations and their level of education.

Result and Discussion

According to the results of the analysis, there was no significant difference between students' gender and their levels of political literacy success, skill-behavior and sensory tendency. So it has been found that there is no relationship between the sexes of students and their level of propensity to politics. There was a significant difference between the schools in which students were studying and their levels of political literacy success, skill-behavior and sensory tendency. Schools with higher socioeconomic status have shown significant differences compared to other schools. A significant difference was found between the student's parents' professions and their political literacy success, skill-behavior and affective tendency levels. It can be said that this difference is striking in terms of the effect of parents whether they work or not, and in which occupation group they work, and their impact on children's political literacy achievement, skill-behavior and affective levels.

GİRİŞ

Eğitimin, bireyleri toplumsal yaşama hazırlamasında ve bireylerin topluma uyum sağlamasında önemi büyüktür. Bu açıdan bakıldığında eğitim, bireyleri siyasal yaşam konusunda bilinçlendirir ve bireylerin yaşadıkları toplum için bilinçli birer vatandaş olmalarını sağlar. Eğitim seviyesindeki artışla birlikte bireyler siyasal yaşam hakkında fikir yürütebilmeyi, ülkesinde var olan siyasetin sorunları hakkında konuşabilmeyi öğrenecektir. Aynı zamanda bireyler siyasetin doğrudan ya da dolaylı yollardan herkese dokunduğu ve herkesin hayatını etkilediği gerçeğini görebilecektir. Çocuklar ve genç bireyler için hem onları bir vatandaş olmanın rol ve sorumluluklarıyla ilgili eğitmek hem de kamusal ve siyasal hayata katılma eğilimini onlara kazandırabilmek amacıyla okullara vatandaşlık eğitimi getirilmelidir. Bu nedenle ilkökul ve ortaokul dönemlerinde çocukların demokrasi ve demokrasinin getirdikleriyle tanışması siyaset eğitimi ön plana çıkarmaktadır.

Siyaset bilimi, öğrencinin yaşamında aktif bir şekilde kullanacağı temel bilgileri ve kavramları içerir. Çocuklar; bu yaş döneminde işbirlikçi çalışma, kurallara olan ihtiyaç, adalet sisteminin önemi ve gerekliliği ile temel siyaset bilgilerine sahip olma gibi durumları öğrenirler (Wallace, 2006, s.14). Bu noktada siyaset biliminin temel kavramları içerisinde bulunan devlet, hükümet, otorite, cumhuriyet, anayasa, yasa, politika, sistem, politik kurumlar, demokrasi, sosyal kontrol, güç, vatandaşlık, kamuoyu, protesto, sivil toplum kuruluşları vb. terimlerin önemi büyüktür. Bu terim ve kavramların açıklanmasında sosyal bilgiler öğretimi içerisinde önemli bir yer teşkil ettiği tartışmasızdır. Bu nedenle siyaseti olumsuz olarak görmekten ziyade okullarda siyasetle ilgili bilgilerin nasıl artırılacağını ve bu bilgilerin gençler üzerinde nasıl bir gelişme sağlayacağını ortaya koymak gerekir. Siyaset bilimi içinde yer alan bazı konular sosyal bilgiler dersi içindeki ilgili öğrenme alanlarına ait ünitelerde bulunmaktadır. Bu nedenle sosyal bilgiler siyaset bilimine büyük oranda ihtiyaç duymaktadır.

Siyaset eğitimi mevcut hükümet sistemlerinin nasıl çalıştığını bilen, etkin vatandaşlık için gerekli bilgi, tutum ve becerilere ait görüşleri olan veya katılımcı düzeyde olan, bunların da ötesinde hükümet yönetimiyle ilgili olası değişiklikleri ve alternatif sistemler hakkında düşünen bireyler yetiştirme amacına sahip bir eğitim programıdır (Crick, 2000). Ülkemizde siyaset eğitimi ile ilgili bazı kazanımlar Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı içinde bulunmaktadır. Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı; öğrencilere siyaseti anlamayı ve gündemdeki olayları eleştirme yeteneğini, siyasetle ilgili düşüncelerini paylaşabilme yeteneğini, siyasetin toplumun bugünü ve geleceğini nasıl etkilediğini anlamayı, siyasi katılımın önemini, temel siyaset bilgilerinin ve siyasi tutumların toplumların birbirlerini nasıl etkilediğini anlama becerilerini kazandırabilir. Siyaset okuyazarı bireyler yetiştirmek için eğitim sisteminde öğretmenlerin üzerine düşen önemli görevlerden biri de çocuklara siyasetle ilgili temel bilgi, beceri, değerleri ve siyasetin nasıl yapılacağını öğretmektir. Ayrıca kişiye siyasetle ilgili bir bilgiyi eleştirel bir şekilde ele almasına yardım ederek kendi düşüncelerini ve diğer kişilerin düşüncelerini değerlendirmesi, onlara etkin ve sorumlu bir tutum içinde düşüncelerini söyleyebilmesi hususunda yol göstermektedir. İyi bir sosyal bilgiler programı kılavuzluğunda sosyal bilgiler öğretmeni öğrencilere siyaseti anlama ve eleştiri yapabilme yeteneğini, siyasetle ilgili bir fikir ifade edebilme yeteneğini, siyasal hayatın toplum üzerinde bugüne ve geleceğine önem verme, demokratik karar vermeye katılım, siyasal bilgi ve tutumların toplumların birbirlerini nasıl etkilediğini anlama becerilerini kazandırılabilir.

Vatandaşlık eğitiminin önemli bir ayağı olan siyaset okuyazarlığı, siyasetle ilgili temel bilgileri içermesinin yanı sıra bireylerin hak, görev ve sorumluluklarını yerine getirebilmeyi gerektirdiği gibi siyasal süreçler, devlet, hükümet, seçimler gibi konularda bilgi sahibi olmayı da içinde barındırır. Lockyer, Crick, Annette, (2003), siyaset okuyazarlığının bilgilerin, becerilerin ve yeteneklerin bir birleşimi olduğunu ifade etmektedir. Bu sebeple bireylerin temel siyaset bilgileri, bu bilgilerin beceri ve davranışa dönüşeceğini, toplumsal hayatta kendilerini nasıl ifade edeceklerini öğrenmeleri için siyaset okuyazarlığının tüm boyutlarına hâkim olmaya ihtiyaçları vardır. Siyaset okuyazarlık eğitimin temel görevleri; öğrencilere siyaseti anlama ve eleştiri yapabilme, siyaseti anlama ve kullanma, siyasetle ilgili bir fikir ifade edebilme yeteneklerini, siyasal hayatın toplum üzerinde bugüne ve geleceğine önem verme, demokratik karar verme katılımı, siyasal bilgi ve tutumların toplumların birbirlerini nasıl etkilediğini anlama becerilerini öğretmektir. Siyaset okuyazarı bir birey olabilmenin amacı öğrencileri, buldukları toplumda var olan siyaseti ve siyasetin işlevlerini anlamada birer uzman haline getirmekten ziyade onların siyasi meseleleri yerel ve küresel anlamda anlamalarını ve içinde buldukları zamanla birlikte gelecekleri için de karar vermelerini sağlamaktır.

Birey, eğitim yoluyla ülkenin siyasal yapısını ve bu yapının işleyişini öğrenir. Bu nedenle de siyasetle daha fazla ilgilenir. Birtakım değerler, inançlar, tutumlar, yönelimler ve beklentilerle donanmış olan birey siyasal sistem içinde belirli bir yaştan itibaren rol oynamaya başlar (Kalaycıoğlu ve Sarıbay, 2000, s.170). İlkokul ve ortaokul çağındaki çocuklar gelişimini tamamlamadığı ve siyasal görüşleri de yeni şekil almaya başladığı için bu dönemde verilecek etkili siyaset okuyazarlığı eğitimi onların siyasetle ilgili fikirlerinin oluşmasına yardımcı olacaktır. İlkokul ve ortaokul öğrencilerinin siyaset hakkındaki düşüncelerinin daha çok hangi unsurlar üzerinde yoğunlaştığı, siyaseti daha çok hangi unsurlar üzerinden algıladıklarının bilinmesi önemlidir. Bu gibi soruların cevaplarının bilinmesi, Türkiye siyaset sorunlarının öğretilmesi, siyasetin doğrudan ya da dolaylı yollardan herkese dokunduğunu ve herkesin hayatını etkilediğini ortaya çıkaracaktır.

Etkin vatandaş olma yolunda ortaokul düzeyindeki öğrenciler siyasetle ilgili temel konuların, buldukları zaman diliminde ve gelecekteki yaşamlarında nasıl etkili olduğu konusunda bilinçlenmelidirler. Disiplinler arası bir yapısı olan sosyal bilgiler dersi, çeşitli dersleri içinde barındırmasına karşın bu derste siyasete ilişkin konulara yeterince değinilmemektedir. Ortaokuldan itibaren sistemli bir siyaset eğitimi gençlere seviyeli ve tutarlı tartışabilmeyi, farklı düşüncelere saygılı olabilmeyi öğretecektir. Bu süreçte öğrenciler gerekli olan temel siyasi bilgiye de sahip olmuş ve bunu içselleştirmiş olacaklardır. Temel siyaset bilgisine sahip olmak aynı zamanda bireyin karar verme sürecine etkin olarak katılmasını ve siyasete yönelik olumlu tutumlar sergilemesini sağlar. Eğitim aracılığıyla temel siyaset bilgilerinin öğrenilmesi bireylere siyasi ortamı, siyasi tartışmaları, siyasi kimlikleri öğrenmeye yönelik bir yol sunar.

Araştırma konusuyla ilgili Türkiye’de yapılan çalışmalarda ilkökul ve ortaokulda yer alan öğrencilerin siyaset okuryazarlık düzeylerini belirleyen bir çalışmaya rastlanmamıştır. Siyaset okuryazarlık ve siyaset eğitime ilişkin yurt içinde ve yurt dışında yapılmış araştırmalar incelendiğinde, yurt içinde siyaset okuryazarlığa ilişkin yapılan çalışmaların daha çok öğretmen adayları ile yapıldığı (Akhan, 2011; Kuş, 2013; Tarhan, 2015a; Tarhan, 2015b; Faiz, 2016) ayrıca bu konu ile ilgili kitap bölümleri yazıldığı (Kuş, 2013, İnan, Tarhan, 2018, Şan, 2019); yurt dışında ise, okul öncesinden öğretmenliğe kadar uzanan geniş bir yaş diliminde siyaset okuryazarlığı ve siyaset okuryazarlığının farklı boyutları ele alınarak çeşitli çalışmaların yapıldığı tespit edilmiştir (Greentein,1960; Connel, 1973; Thorson ve McKeever, 1983; Simon 2014; Maitles ve Deuchar 2004; Harwood, 1992; Refaie ve Heron ve McManus, 2003; Hörschelmann, 2010; Davies, Mizuyama, Ikeno, Parmenter ve Mori, 2013; Lailiyah, N., Yuliyanto, M., Pradhana, G. A., 2018).

Bu araştırma ülkemiz için yeni bir kavram olan siyaset eğitime erken yaşlarda başlanabileceğine dikkat çekmesi bakımından önem taşımaktadır. Bu nedenle bu araştırmaya gereksinim duyulmuş, özellikle de 4. sınıftan 7. sınıfa kadar sosyal bilgiler dersini alan 7. sınıf öğrencilerinin siyaset okuryazarlık düzeylerinin çeşitli değişkenlere göre tespit etmek amaçlanmıştır. Bu genel amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

- 1) Öğrencilerin siyaset okuryazarlık düzeyleri cinsiyetlerine göre farklılaşmakta mıdır?
- 2) Öğrencilerin siyaset okuryazarlık düzeyleri anne ve baba mesleğine göre farklılaşmakta mıdır?
- 3) Öğrencilerin siyaset okuryazarlık düzeyleri anne ve baba eğitim durumuna göre farklılaşmakta mıdır?

YÖNTEM

Çalışmada tarama (survey) araştırmasından yararlanılmıştır. Tarama araştırması; belli bir örneklem ile yürütülen çalışmalar neticesinde herhangi bir konuda sayılarla ifade edilen eğilim, tutum veya görüşlerin tüm evrene genellenmesine fırsat veren bir nicel araştırma desendir (Creswell, 2014, s.154-155). Christensen ve diğerleri, 2015, s.368) göre tarama araştırması, zaman içinde gerçekleşen değişiklikleri ya da belirli bir durumun farklı boyutlarını ortaya çıkarma amacıyla uygulanmaktadır. Tarama araştırmalarında genellikle hedef kitlenin cinsiyet, yaş ve sosyo-ekonomik durum gibi kişisel özellikleri ile bir olguya ilişkin var olan performans, görüş, düşünce ve tutumlar tekil ya da bazı faktörlerle ilişkileri bakımından betimlenir (Büyüköztürk, 2014, s.2).

Bu desenin tercih edilmesinin sebebi, öğrencilerin siyaset okuryazarlığı konusunda bilgi sahibi olmamasıdır. Bu nedenle çalışmada tutum ölçeği geliştirmek yerine siyaset okuryazarlığının üç boyutuyla (başarı, duyuşsal eğilim ve beceri-davranış) ilgili bilgilerin ortaya çıkarılması amacıyla siyaset okuryazarlık ölçeği geliştirilmiştir.

Çalışma Grubu

Araştırmanın nicel bölümünün örneklemini temsiliyeti artırabilmek adına 2017-2018 eğitim öğretim yılında Denizli’nin merkez ilçeleri Merkezefendi ve Pamukkale’deki düşük, orta ve yüksek sosyo-ekonomik düzeyden altışar okul olmak üzere toplam 18 ortaokuldan oluşturulmuştur. Siyaset eğitiminde sosyo-ekonomik ve kültürel etkenler önemli değişkenler olduğu için araştırmanın bu bölümünde olasılıklı örnekleme yöntemlerinden küme örnekleme yöntemi tercih edilmiştir. Küme örnekleme, çalışılması düşünülen evrende doğal olarak oluşmuş veya farklı amaçlarla yapay olarak oluşturulmuş, kendi içinde belirli özellikler açısından benzerlikler gösteren değişik grupların olması durumunda kullanılır (Yıldırım ve Şimşek, 2013, s.133).

Tablo 1. Örneklemin Cinsiyete Göre Dağılımı

	n	%	
Cinsiyet	Kız	384	56,0
	Erkek	302	44,0

Tablo 1’de görüldüğü üzere öğrencilerin cinsiyet dağılımına bakıldığında %56’lık (384) oranın kız, %44’lük (302) oranın erkek olduğu belirlenmiştir. Araştırmanın örneklem grubundaki kızların sayısı erkeklerden 82 kişi fazladır. Denizli’de ortaokul 7. sınıfta okuyan kız öğrenci sayısı 3.253, erkek öğrenci sayısı ise 3.404’tür. Evrene ait bu verilere bakıldığında erkek öğrenci sayılarının kız öğrenci sayılarından 151 kişi fazladır. Gerek evrene gerekse örnekleme bakıldığında kız öğrenci ile erkek öğrenci arasındaki sayı farkının fazla olmadığı görülmektedir.

Tablo 2. Örneklemin Baba Mesleğine Göre Dağılımı

Baba Mesleği	n	%
Devlet memuru, şef, müdür vb.	168	24,4
Özel sektörde memur, müdür vb.	95	13,8
İşçi	106	15,4
Küçük esnaf/zanaatkâr/şoför vb.	27	3,9
Tüccar/sanayici/işadamı	21	3,0
Doktor, mimar, avukat vs.	53	7,7
Serbest meslek	140	20,3
Çiftçi, ziraatçı, hayvancı	35	5,1
Diğer çalışan	12	1,7
Emekli	21	3,0
İşsiz, iş arıyor	9	1,3
Çalışamaz halde	2	3

Tablo 2’de görüldüğü gibi öğrencilerin baba mesleğinin dağılımına bakıldığında en çok %24,4’lük (168) oranını devlet memuru, şef, müdür vb. oluştururken en az % 3’lük oranını ise çalışamaz halde olanlar oluşturmaktadır. Tablo 3’te öğrencilerin annelerinin mesleğine ilişkin dağılımları birey sayısı ve yüzde istatistikleri gösterilmiştir.

Tablo 3. Örneklemin Anne Mesleğine Göre Dağılımı

Anne Mesleği	n	%
Devlet memuru, şef, müdür vb.	126	18,3
Özel sektörde memur, müdür vb.	129	18,7
İşçi	130	18,8
Küçük esnaf/zanaatkâr/şoför vb.	58	8,4
Tüccar/sanayici/işadamı	5	,7
Doktor, mimar, avukat vs.	24	3,5
Serbest meslek	86	12,5
Çiftçi, ziraatçı, hayvancı	31	4,5
Diğer çalışan	11	1,6
Emekli	13	1,9
Ev hanımı	73	10,6
İşsiz, iş arıyor	3	,4
Çalışamaz halde	1	,1

Tablo 3’te görüldüğü gibi öğrencilerin anne mesleğinin dağılımına bakıldığında en çok %18,8’lük (130) oranla işçi olanlar oluştururken en az % 1’lik (1) çalışamaz halde olanlar oluşturmaktadır. Tablo 4’te öğrencilerin babalarının eğitim durumuna ilişkin dağılımları birey ve yüzde istatistikleri gösterilmiştir.

Tablo 4. Örneklemin Baba Eğitim Durumuna Göre Dağılımı

Baba eğitim durumu	n	%
Yok	4	6
İlkokul	36	5,2
Ortaokul	84	12,2
Lise	308	44,6
Üniversite	237	34,3
Yüksek lisans	20	2,9
Doktora	1	1

Tablo 4’te görüldüğü gibi öğrencilerin babalarının eğitim durumunun dağılımına bakıldığında en çok %44,6’lık (308) oranla lise mezunları oluştururken en az % 6’lık (4) oranla eğitimleri yok kısmı olanlar oluşturmaktadır. Bu durum öğrencilerin babalarının eğitim düzeylerinin çok yüksek olmadığı anlamına gelmektedir. Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK)’nin 2017 verilerine göre Türkiye’de lise ve üniversite mezunu erkek sayısı 7.741,349’dur. Bu durum araştırmanın örnekleminde bulunan öğrencilerin babalarının eğitim düzeylerinin Türkiye’deki lise ve üniversite mezunu erkek sayısına oranla yüksek olduğu anlamına gelmektedir. Tablo 5’te öğrencilerin annelerinin eğitim durumuna ilişkin dağılımları birey sayısı ve yüzde istatistikleri gösterilmiştir.

Tablo 5. Örneklemin Anne Eğitim Durumuna Göre Dağılımı

Anne Eğitim Durumu	n	%
Yok	12	1,7
İlkokul	69	10,0
Ortaokul	115	16,7
Lise	291	42,2
Üniversite	173	25,1
Yüksek lisans	28	4,1
Doktora	2	,3

Tablo 5'te görüldüğü gibi öğrencilerin babalarının eğitim durumunun dağılımına bakıldığında en çok % 42,2'lik (291) oranla mezunları oluştururken en az % 1,7'lik (12) oranla eğitimleri yok kısmı olanlar oluşturmaktadır. Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) 2017 verilerine göre Türkiye'de lise ve üniversite mezunu kadın sayısı 6.054,615'tir. Türkiye nüfusu 80 milyon olduğuna göre lise ve üniversite mezunu kadın sayısı bu nüfus sayısında oldukça azdır. Bu durum araştırmanın örnekleminde bulunan öğrencilerin annelerinin eğitim düzeylerinin Türkiye'deki lise ve üniversite mezunu kadın sayısına oranla yüksek olduğu anlamına gelmektedir. Ayrıca gerek Türkiye'de gerekse bu çalışmada yer alan öğrencilerin annelerinin lise ve üniversite mezunu olma durumu erkelere oranla daha azdır.

Veri Toplama Araçları ve Geliştirilmesi

Bu çalışmanın güçlü noktalarından biri ortaokul öğrencilerin siyaset okuryazarlık düzeyini belirlemek üzere Türkçe literatüre kazandırılan iki ölçme aracı olmasıdır. Türkiye'de ortaokul öğrencilerinin siyaset okuryazarlığını ortaya koyacak ölçme araçları ve dolayısıyla ilgili araştırmalar bulunmamaktadır. Özellikle kaynağını Türk siyasi kültüründen alan orijinal ölçekler oluşturmak, bu alandaki açığın kapatılmasına ve araştırmaların artırılmasına önemli katkılar sağlayabilecektir.

7. sınıf öğrencilerinin siyaset okuryazarlık düzeylerini belirlemek amacıyla araştırmacı, Kişisel Bilgi Formu, Beceri-Davranış Ölçeği, Duyuşsal Eğilim Ölçeği ve Başarı Testi olmak üzere 4 başlıktan oluşan siyaset okuryazarlığı ölçeği geliştirmiştir. Geliştirilen kişisel bilgi formu, katılımcıların kişisel bilgilerini edinmek için kullanılmış, siyaset okuryazarlığı ölçeği ile birlikte verilmiştir. Kişisel bilgi formunda katılımcılara cinsiyetleri, okullarının adları, babalarının mesleği, annelerinin mesleği, babalarının eğitim durumu, annelerinin eğitim durumu ve ailesinde siyasete karşı ilgi duyan bireylerin bulunma durumları sorulmuştur. Ortaokul öğrencilerinin siyaset okuryazarlık bilgilerine ilişkin başarılarını belirlemek amacıyla veri toplama araçlarından biri olan başarı testi hazırlanmıştır. 24 soruluk başarı testinin KR-20 iç tutarlılık anlamındaki güvenilirliği 0,833 olarak yüksek bulunmuştur. Bununla birlikte 21 maddelik siyaset okuryazarlık beceri-davranış ölçeğinin KR-20 güvenilirlik katsayısı 0,873 ve 20 maddelik siyaset okuryazarlık duyuşsal eğilim ölçeğinin KR-20 güvenilirlik katsayısı ise 0,857 olarak bulunmuştur.

Verilerin Analizi

Ortaokul öğrencilerinin siyaset okuryazarlık düzeylerinin çeşitli değişkenler açısından incelendiği bu çalışmada, siyaset okuryazarlık ölçekleriyle elde edilen veriler normal dağılım göstermediği için non-parametrik testlerden Ki-Kare Uygunluk Testi ve Kolmogorov-Smirnov Testi, Kruskal Wallis Testi, Mann Whitney U Testi ve Pearson Korelasyon Katsayısı tekniği kullanılmıştır. Cinsiyet gruplarına göre örneklem grubuna ait ölçümlerin normal dağılım özelliği gösterip göstermediği Kolmogorov-Smirnov testi ile test edilmiştir.

Tablo 6. Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre Siyaset Okuryazarlık Başarı, Beceri-Davranış ve Duyuşsal Eğilim Düzeylerine İlişkin Kolmogorov-Smirnov Testi Analizi

Cinsiyet		Kolmogorov-Smirnov ^a			Dağılım	Test türü
		İstatistik	Sd	p		
Siyaset okuryazarlık başarı düzeyi	Kız	,085	383	,000	Normal değil	Non-Parametrik / Mann Whitney U testi
	Erkek	,089	301	,000	Normal değil	
Siyaset okuryazarlık beceri-davranış düzeyi	Kız	,088	383	,000	Normal değil	Non-Parametrik / Mann Whitney U testi
	Erkek	,094	301	,000	Normal değil	
Siyaset okuryazarlık duyuşsal eğilim düzeyi	Kız	,110	383	,000	Normal değil	Non-Parametrik / Mann Whitney U testi
	Erkek	,091	301	,000	Normal değil	

Yukarıdaki tabloda örneklem grubundaki öğrencilerin cinsiyetlerine göre siyaset okuryazarlık başarı, beceri-davranış ve duyuşsal düzeyleri arasındaki ilişkiyi tespit etmek için non-parametrik testlerden olan Mann Whitney U testinin kullanılacağına ilişkin analizlere yer verilmiştir. Yapılan analiz sonucuna göre araştırmanın örneklem grubu normal dağılım göstermemektedir. Bu nedenle alt problemlerde yer alan sorulara ilişkin yapılan analizler Non-parametrik analiz yöntemleriyle yapılmıştır.

BULGULAR

Araştırmanın alt problemlerine ilişkin yapılan analizlere ait başlıklar ve yorumlar aşağıda yer almaktadır.

3.1. Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre Siyaset Okuryazarlık Başarı, Beceri-Davranış ve Duyuşsal Eğilim Düzeyleri

Tablo 7'ye göre başarı, beceri-davranış ve duyuşsal eğilim ölçek puanları cinsiyet gruplarına göre normal dağılmadığı için parametrik olmayan testlerden Mann Whitney U testi ile karşılaştırmalar yapılmıştır. Tablo 7'de yapılan analizler sonucunda öğrencilerin cinsiyetlerine göre siyaset okuryazarlık başarıları, beceri-davranış ve duyuşsal eğilim düzeyleri arasında anlamlı bir fark olup olmadığı tespit edilmiş olup sonuçları gösterilmiştir.

Tablo 7. Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre Siyaset Okuryazarlık Başarı, Beceri-Davranış ve Duyuşsal Eğilim Düzeylerine İlişkin Mann Whitney U Testi

Cinsiyet	N	\bar{X}	Std. Sapma	W.U	p	
Siyaset okuryazarlık başarı düzeyi	Kız	384	47,03	13,13	53969,5	,117
	Erkek	302	45,52	12,75		
Siyaset okuryazarlık beceri-davranış düzeyi	Kız	384	1,30	0,39	55498,5	,334
	Erkek	302	1,27	0,40		
Siyaset okuryazarlık duyuşsal eğilim düzeyi	Kız	384	1,46	0,36	56803,5	,646
	Erkek	302	1,44	0,38		

Yapılan analizlerin sonucuna göre öğrencilerin cinsiyetlerine göre siyaset okuryazarlık başarıları, beceri-davranış ve duyuşsal eğilim düzeyleri arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır ($p>0.05$). Yani öğrencilerin cinsiyetle siyasete eğilim düzeyleri arasında bir ilişkinin olmadığı tespit edilmiştir. Araştırmanın bu bulgusu, literatürde (Doğanay, 1993, Akhan, 2011; Dursun, 2007; Doğanay, Çuhadar, Sarı, 2007; Faiz, 2016) bulunan kız öğrencilerin siyasete erkek öğrencilerden daha az ilgisinin olduğu sonucu ile örtüşmemektedir.

3.2. Öğrencilerin Babalarının Mesleklerine Göre Siyaset Okuryazarlık Başarı, Beceri-Davranış ve Duyuşsal Eğilim Düzeyleri

Öğrencilerin babalarının mesleklerine göre siyaset okuryazarlık başarı düzeyleri arasında anlamlı bir fark olup olmadığı Kruskal Wallis testi ile analiz edilmiştir. Tablo 8'de analiz sonuçları gösterilmiştir.

Tablo 8. Öğrencilerin Babalarının Mesleklerine Göre Siyaset Okuryazarlık Başarı Düzeylerine İlişkin Kruskal Wallis Testi Analizi

	N	\bar{X}	Std. Sapma	χ^2	p	Anlamlı Fark	
Devlet memuru, şef, müdür vb.	168	46,35	11,32	19,520	,048	* Devlet memuru, şef, müdür vb. - Çiftçi, ziraatçı, hayvancı	
Özel sektörde memur, müdür vb.	95	46,89	14,31			* Özel sektörde memur, müdür vb.- Çiftçi, ziraatçı, hayvancı	
İşçi	106	46,58	13,85			* Özel sektörde memur, müdür vb.- Küçük esnaf/zanaatkar/şoför vb.	
Küçük esnaf/zanaatkar/şoför vb.	27	41,20	13,54			* İşçi.- Çiftçi, ziraatçı, hayvancı	
Tüccar/sanayici/işadamı	21	49,21	10,43			* Küçük esnaf/zanaatkar/şoför vb.- Tüccar/sanayici/işadamı	
Doktor, mimar, avukat vs.	53	49,84	14,48			* Küçük esnaf/zanaatkar/şoför vb.- Doktor, mimar, avukat vs.	
Serbest meslek	140	47,20	12,68			* Küçük esnaf/zanaatkar/şoför vb.- Serbest meslek	
Çiftçi, ziraatçı, hayvancı	35	40,83	11,73			* Tüccar/sanayici/işadamı .- Çiftçi, ziraatçı, hayvancı	
Diğer çalışan	12	48,96	16,49			* Doktor, mimar, avukat vs.- Çiftçi, ziraatçı, hayvancı	
Emekli	21	45,44	11,70			* Doktor, mimar, avukat vs.- İşsiz, iş arıyor	
İşsiz, iş arıyor	9	39,35	12,86			* Serbest meslek- Çiftçi, ziraatçı, hayvancı	
Çalışamaz halde	2	41,67	11,79				

Öğrencilerin babalarının mesleklerine göre siyaset okuryazarlık başarı düzeyleri arasında anlamlı bir fark bulunmuştur ($p<0.05$). Dolayısıyla 0,048 sonucu 0,05 anlamlılık düzeyine göre fark bulunmuştur şeklinde yorumlanır. Başarı düzeylerinin öğrencilerin babalarının hangi meslekleri arasında olduğu anlamlı fark sütununda belirtilmiştir. Tablo 15'te babaların çalışıp çalışmama ve çalışıyorsa hangi meslek grubunda olduğunun çocukların başarı düzeylerine etkisi açısından dikkat çekici sonuçlar ortaya koyduğu

söylenbilir. Tablodaki en yüksek ortalama değeri ($X=46,84$) doktor, mimar, avukat gibi beyaz yakalılar grubundaki babaların çocuklarında yer alırken en düşük düzey ortalama değeri ($X=39,35$) babası işsiz ve iş arayan çocukların olduğu grupta yer almaktadır.

Çalışma alanı ve iş gören niteliğinin farklılığı sosyal sınıflar çerçevesinde irdelendiğinde bedensel emek-zihinsel emek ayrımı, ücret ve aylık, eğitim ve sermaye gibi kaynaklara ulaşma farklılığı üzerinde durulmaktadır. Literatürde sıklıkla kullanılan mavi-beyaz yaka ayrımı dışında pembe (Fontenot, 2007'den aktaran Bayraktaroğlu ve diğ. 2015), yeşil, gri ve altın yakalılarından (Kirkegaard ve Larsen, 2011'den aktaran Bayraktaroğlu ve diğ. 2015) bahsedilmektedir. Mavi yakalılar daha çok ayakta ve fiziksel güç kullanmak zorunda olmalarına rağmen beyaz yakalılar ofis ortamında çoğunlukla oturarak ve bilgisayar karşısında mesailerini tamamlamaktadırlar. Tabloda farklılık gösteren meslek gruplarının genelinde babası sarı yakalı olan meslek grupları (serbest meslek, tüccar, sanayici, iş adamı) ve beyaz yakalı olan meslek gruplarında (doktor, mimar, avukat, memur, şef, müdür) yer alan çocukların babası mavi yakalı olan meslek gruplarında (çiftçi, ziraatçı, hayvancı, esnaf, zanaatkâr) yer alan çocuklardan daha yüksek düzeyde ortalamaya sahip olduğu görülmektedir. Bu bulgu ile baba mesleğinin çocuğun siyaset okuryazarlık bilişsel başarı düzeyi üzerinde etkisi olabileceği söylenebilir.

Öğrencilerin babalarının mesleklerine göre siyaset okuryazarlık beceri-davranış düzeyleri arasında anlamlı bir fark olup olmadığı Kruskal Wallis testi ile analiz edilmiştir. Tablo 9'da analiz sonuçları gösterilmiştir.

Tablo 9. Öğrencilerin Babalarının Mesleklerine Göre Siyaset Okuryazarlık Beceri-Davranış Düzeylerine İlişkin Kruskal Wallis Testi Analizi

	N	\bar{X}	Std. Sapma	X^2	p	Anlamlı Fark
Devlet memuru, şef, müdür vb. (1)	168	1,33	0,41			
Özel sektörde memur, müdür vb. (2)	95	1,28	0,37			*1-3
İşçi. (3)	106	1,13	0,34			*1-6
Küçük esnaf/zanaatkâr/şoför vb. (4)	27	1,20	0,35			*2-6
Tüccar/sanayici/işadamı. (5)	21	1,40	0,35			*3-6
Doktor, mimar, avukat vs. (6)	53	1,64	0,33	80,293	,000*	*3-7
Serbest meslek. (7)	140	1,31	0,41			*4-6
Çiftçi, ziraatçı, hayvancı. (8)	35	1,12	0,32			*6-7
Diğer çalışan. (9)	12	1,07	0,24			*6-8
Emekli. (10)	21	1,29	0,37			*6-9
İşsiz, iş arıyor. (11)	9	1,08	0,23			*6-10
Çalışamaz halde. (12)	2	0,88	0,10			*6-11

*p<0.05

Öğrencilerin babalarının mesleklerine göre siyaset okuryazarlık beceri-davranış düzeyleri arasında anlamlı bir fark bulunmuştur ($p<0.05$). Bulunan bu farklar, tablonun anlamlı fark sütununda belirtilmiştir. Tablo 16'daki bulguların babaların çalışıp çalışmama ve çalışıyorsa hangi meslek grubunda olduğunun çocukların siyaset okuryazarlık beceri-davranış düzeylerine etkisi açısından çarpıcı olduğu söylenebilir. Tablodaki en yüksek ortalama değeri ($X=1,64$) doktor, mimar, avukat gibi beyaz yakalılar grubundaki babaların çocuklarında yer alırken bu grup 12 meslek grubundan 9'uyla farklılık göstermiştir. Bu farklılaşma, ortalamalarının yüksekliği ile açıklanabilir. Çalışamaz haldeki babaların çocukları ise en düşük ortalamaya ($X=0,88$) sahip grubunu oluşturmuştur.

Öğrencilerin babalarının mesleklerine göre siyaset okuryazarlık duyuşsal eğilim düzeyleri arasında anlamlı bir fark olup olmadığı Kruskal Wallis testi ile analiz edilmiştir. Tablo 10'da analizin sonuçları gösterilmiştir.

Tablo 10. Öğrencilerin Babalarının Mesleklerine Göre Siyaset Okuryazarlık Duyuşsal Eğilim Düzeylerine İlişkin Kruskal Wallis Testi Analizi

	N	\bar{X}	Std. Sapma	χ^2	p	Anlamlı Fark
Devlet memuru, şef, müdür vb.(1)	168	1,49	0,36			*1-3
Özel sektörde memur, müdür vb. .(2)	95	1,49	0,34			*1-6 *1-8 *1-11
İşçi.(3)	106	1,32	0,37			*2-3 *2-6 *2-11
Küçük esnaf/zanaatkâr/şoför vb. .(4)	27	1,42	0,36			*3-5 *3-6 *3-7
Tüccar/sanayici/işadamı.(5)	21	1,62	0,36			*4-6 *4-11
Doktor, mimar, avukat vs. .(6)	53	1,68	0,29	62,326	,000*	*5-6 *5-7 *5-8 *5-9
Serbest meslek.(7)	140	1,45	0,39			*5-10
Çiftçi, ziraatçı, hayvancı.(8)	35	1,36	0,31			*5-11 *6-7
Diğer çalışan.(9)	12	1,36	0,29			*6-8 *6-9
Emekli.(10)	21	1,37	0,39			*6-10 *6-11
İşsiz, iş arıyor.(11)	9	1,08	0,37			*7-11 *8-11
Çalışamaz halde.(12)	2	1,25	0,07			*10-11

*p<0.05

Öğrencilerin babalarının mesleklerine göre siyaset okuryazarlık duyuşsal eğilim düzeyleri arasında anlamlı bir fark bulunmuştur ($p<0.05$). Bulunan bu farklar, tablonun anlamlı fark sütununda belirtilmiştir. Tablo 16'da, en yüksek ortalamanın ($X=1,68$) doktor, mimar, avukat gibi beyaz yakalı meslek grubundaki babaların çocuklarında olduğu görülmektedir. Bu grup, yüksek ortalamasından kaynaklı olarak 10 meslek grubuyla farklılık göstermiştir. Tabloda ($X=1,08$) işsiz ve iş arayan gruptaki babaların çocukları en düşük ortalamayı alan ikinci meslek grubu olmuştur. Tablo 8, 9 ve 10'daki veriler, babaların çalışabilme durumu ve bağlı oldukları meslek gruplarının çocuklarının siyaset okuryazarlığı üzerinde etkisi olduğunu göstermesi açısından bulgular birbirleriyle tutarlılık göstermektedir.

3.3. Öğrencilerin Annelerinin Mesleklerine Göre Siyaset Okuryazarlık Başarı, Beceri-Davranış ve Duyuşsal Eğilim Düzeyleri

Tablo 12'ye göre başarı, beceri-davranış ve duyuşsal eğilim ölçek puanları annelerin tüm meslek gruplarında normal dağılmadığı için parametrik olmayan testlerden Kruskal Wallis testi ile karşılaştırmalar yapılmıştır.

Tablo 11. Öğrencilerin Annelerinin Mesleklerine Göre Siyaset Okuryazarlık Başarı Düzeylerine İlişkin Kruskal Wallis Testi Analizi

	N	\bar{X}	Std. Sapma	χ^2	p	Anlamlı Fark
Devlet memuru, şef, müdür vb.	126	47,16	12,04			* Özel sektörde memur, müdür vb. – İşçi
Özel sektörde memur, müdür vb.	129	48,87	13,45			* Devlet memuru, şef, müdür vb.- İşçi
İşçi	130	43,78	13,02			* İşçi - Doktor, mimar, avukat vs.
Küçük esnaf/zanaatkâr/şoför vb.	58	44,90	10,59			* İşçi - Serbest meslek
Tüccar/sanayici/işadamı	5	48,33	15,20			* Çiftçi, ziraatçı, hayvancı - Özel sektörde memur, müdür vb.
Doktor, mimar, avukat vs.	24	50,70	14,88	19,062	,060	* Çiftçi, ziraatçı, hayvancı - Özel sektörde memur, müdür vb.
Serbest meslek	86	48,59	12,12			* Çiftçi, ziraatçı, hayvancı - Doktor, mimar, avukat vs.
Çiftçi, ziraatçı, hayvancı	31	42,34	14,44			* Çiftçi, ziraatçı, hayvancı - Serbest meslek
Diğer çalışan	11	42,43	16,96			
Emekli	13	44,23	13,35			
Ev hanımı	73	45,32	13,45			
İşsiz, iş arıyor	4	45,83	9,00			

Öğrencilerin annelerinin mesleklerine göre siyaset okuryazarlık başarı düzeyleri arasında anlamlı bir fark bulunmuştur ($p < 0.07$). Başarının, öğrencilerin annelerinin hangi meslekleri arasında olduğu anlamlı fark sütununda belirtilmiştir. En yüksek ortalama ($X=50,74$) doktor, mimar, avukat gibi mesleklerin yer aldığı beyaz yakalı meslek gruplarındaki annelerin çocuklarındayken en düşük ortalama ($X=42,34$) çiftçi, ziraatçı, hayvancı gruptaki annelerin çocuklarında görülmüştür. Tablo 11'de farklılık gösteren meslek gruplarının genelinde annesi sarı yakalı olan meslek grupları (Serbest meslek, tüccar, sanayici, iş adamı) ve beyaz yakalı olan meslek gruplarında (doktor, mimar, avukat, memur, şef, müdür) yer alan çocukların, annesi mavi yakalı meslek gruplarında (çiftçi, ziraatçı, hayvancı, esnaf, zanaatkâr) yer alan çocuklardan daha yüksek düzeyde ortalamaya sahip olduğu görülmektedir. Bu bulgular doğrultusunda anne mesleğinin çocuğun siyaset okuryazarlık bilişsel başarı düzeyi üzerinde etkisi olabileceği söylenebilir.

Öğrencilerin annelerinin mesleklerine göre siyaset okuryazarlık beceri-davranış düzeyleri arasında anlamlı bir fark olup olmadığı Kruskal Wallis testi ile analiz edilmiştir. Tablo 12'de analiz sonuçları gösterilmiştir.

Tablo 12. Öğrencilerin Annelerinin Mesleklerine Göre Siyaset Okuryazarlık Beceri-Davranış Düzeylerine İlişkin Kruskal Wallis Testi Analizi

	N	\bar{X}	Std. Sapma	X^2	p	Anlamlı Fark
Devlet memuru, şef, müdür vb. (1)	126	1,39	0,40			
Özel sektörde memur, müdür vb. (2)	129	1,45	0,37			*1-3
İşçi(3)	130	1,14	0,33			*2-3
Küçük esnaf/zanaatkâr/şoför vb. (4)	58	1,29	0,41			*2-8
Tüccar/sanayici/işadamı(5)	5	1,31	0,45			*2-11
Doktor, mimar, avukat vs. (6)	24	1,64	0,37	97,054	,000*	*3-6
Serbest meslek(7)	86	1,30	0,39			*4-6
Çiftçi, ziraatçı, hayvancı(8)	31	1,16	0,31			*6-7
Diğer çalışan(9)	11	1,17	0,34			*6-8
Emekli(10)	13	1,21	0,43			*6-11
Ev hanımı(11)	73	1,06	0,33			*7-11
İşsiz, iş arıyor(12)	4	1,03	0,29			

* $p < 0.05$

Öğrencilerin annelerinin mesleklerine göre siyaset okuryazarlık beceri-davranış düzeyleri arasında anlamlı bir fark bulunmuştur ($p < 0.05$). Bulunan bu farklar, Tablo 12'de anlamlı fark sütununda belirtilmiştir. En yüksek ortalama ($X=1,64$) doktor, mimar, avukat gibi mesleklerin yer aldığı beyaz yakalı meslek gruplarındaki annelerin çocuklarında iken en düşük ortalama ($X=1,03$) işsiz ve iş arayan gruptaki annelerin çocuklarında görülmüştür. Doktor, mimar, avukat gibi mesleklerin yer aldığı grup, ortalamasının yüksekliğinden kaynaklı olarak 12 meslek grubundan 5'i ile farklılık göstermiştir.

Öğrencilerin annelerinin mesleklerine göre siyaset okuryazarlık duyuşsal eğilim düzeyleri arasında anlamlı bir fark olup olmadığı Kruskal Wallis testi ile analiz edilmiştir. Tablo 13'te analiz sonuçları gösterilmiştir.

Tablo 13. Öğrencilerin Annelerinin Mesleklerine Göre Siyaset Okuryazarlık Duyuşsal Eğilim Düzeylerine İlişkin Kruskal Wallis Testi Analizi

	N	\bar{X}	Std. Sapma	X^2	p	Anlamlı Fark
Devlet memuru, şef, müdür vb. (1)	126	1,56	0,35			*1-3 *3-4
Özel sektörde memur, müdür vb. (2)	129	1,59	0,34			*1-8 *3-6
İşçi(3)	130	1,31	0,36			*1-9 *3-7
Küçük esnaf/zanaatkâr/şoför vb. (4)	58	1,50	0,33			*1-10 *4-11
Tüccar/sanayici/işadamı(5)	5	1,66	0,29			*1-11 *5-10
Doktor, mimar, avukat vs. (6)	24	1,63	0,33	91,114	,000*	*1-12 *5-11
Serbest meslek(7)	86	1,48	0,32			*2-3 *5-12
Çiftçi, ziraatçı, hayvancı(8)	31	1,37	0,27			*2-7 *6-8
Diğer çalışan(9)	11	1,31	0,39			*2-8 *6-9
Emekli(10)	13	1,30	0,44			*2-9 *6-10
Ev hanımı(11)	73	1,24	0,39			*2-10 *6-11
İşsiz, iş arıyor(12)	4	1,19	0,52			*2-11 *6-12
						*2-12 *7-11

* $p < 0.05$

Öğrencilerin annelerinin mesleklerine göre siyaset okuryazarlık duyuşsal eğilim düzeyleri arasında anlamlı bir fark bulunmuştur ($p < 0.05$). Bulunan bu farklar, tablonun anlamlı fark sütununda belirtilmiştir. Tablo 13'te görüldüğü gibi tüccar, sanayici, iş adamı gibi sarı yakalı meslek grubundaki annelerin çocukları en yüksek ortalamaya ($X=1,66$) sahipken, işsiz olan ve iş arayan annelerin çocukları en düşük ortalamaya ($X=1,19$) sahiptir. Tabloya göre en yüksek ortalamaya sahip annesi doktor, mimar, avukat gibi

mesleklerde çalışan çocukların grubu, en yüksek ortalamaya sahip ikinci meslek grubu ($X=1,63$) olmuştur. Bu bulgular, kendi içinde tutarlılık göstermekte ve anne-babanın çalışma durumunun ve mesleğinin çocukların siyaset okuryazarlığıyla ilgili çeşitli değişkenler üzerinde etkili olabildiğini ifade etmektedir.

3.4. Öğrencilerin Babalarının Eğitim Durumlarına Göre Siyaset Okuryazarlık Başarı, Beceri-Davranış ve Duyuşsal Eğilim Düzeyleri

Öğrencilerin babalarının eğitim durumlarına göre siyaset okuryazarlık başarı düzeyleri arasında anlamlı bir fark olup olmadığı Kruskal Wallis testi ile analiz edilmiştir. Tablo 14'te analiz sonuçları gösterilmiştir.

Tablo 14. Öğrencilerin Babalarının Eğitim Durumlarına Göre Siyaset Okuryazarlık Başarı, Beceri-Davranış ve Duyuşsal Eğilim Düzeylerine İlişkin Kruskal Wallis Testi Analizi

		N	\bar{X}	Std. Sapma	X^2	p	Anlamlı Fark
Siyaset Okuryazarlık Başarı Düzeyi	Yok	4	44,79	16,09	54,166	,000*	*İlkokul-Ortaokul *İlkokul-Lise *Ortaokul-Üniversite *Ortaokul-Yüksek lisans *Lise-Üniversite *Lise-Yüksek lisans *Üniversite-Yüksek lisans
	İlkokul	36	50,23	13,02			
	Ortaokul	84	39,29	13,74			
	Lise	308	45,12	12,28			
	Üniversite	237	49,17	12,34			
	Yüksek lisans	21	56,55	10,67			
Siyaset Okuryazarlık Beceri-Davranış Düzeyi	Yok	4	1,13	0,10	81,161	,000*	*Yok-Üniversite *Yok-Yüksek lisans *İlkokul-Ortaokul *İlkokul-Lise *Ortaokul-Üniversite *Ortaokul-Yüksek lisans *Lise-Üniversite *Lise-Yüksek
	İlkokul	36	1,23	0,32			
	Ortaokul	84	1,10	0,33			
	Lise	308	1,21	0,38			
	Üniversite	237	1,45	0,39			
	Yüksek lisans	21	1,56	0,38			
Siyaset Okuryazarlık Duyuşsal Eğilim Düzeyi	Yok	4	0,90	0,41	72,440	,000*	*Yok-İlkokul *Yok-Ortaokul *Yok-Lise *Yok-Üniversite *Yok-Yüksek lisans *İlkokul-Ortaokul *İlkokul-Lise *Ortaokul-Üniversite *Ortaokul-Yüksek lisans *Lise-Üniversite *Lise-Yüksek
	İlkokul	36	1,45	0,27			
	Ortaokul	84	1,28	0,35			
	Lise	308	1,40	0,37			
	Üniversite	237	1,58	0,34			
	Yüksek lisans	21	1,70	0,25			

* $p<0.05$

Öğrencilerin babalarının eğitim durumlarına göre siyaset okuryazarlık başarı, beceri-davranış ve duyuşsal eğilim düzeyleri arasında anlamlı bir fark bulunmuştur ($p<0.05$). Bulunan bu farklar, tablonun anlamlı fark sütununda belirtilmiştir. Tablo 14'te görüldüğü gibi babaların tüm mezuniyet türleri arasında farklılık bulunmuştur. Siyaset okuryazarlığı başarı, beceri-davranış ve duyuşsal eğilim düzeylerinde en yüksek ortalamalar babaları yüksek lisans mezunu olan çocuklara aittir (Başarı, $X=56,55$; beceri-davranış $X=1,56$ ve duyuşsal eğilim $X=1,70$). Bulgular, baba eğitim düzeyinin çocukların siyaset okuryazarlığı üzerindeki etkisini ortaya koyması açısından tutarlıdır. En düşük ortalamalar ise siyaset okuryazarlık başarı değişkeninde babası ortaokul mezunu olan çocuklarda ($X=39,29$); davranış düzeyinde babası ortaokul mezunu olan çocuklarda ($X=1,10$); duyuşsal eğilim düzeyinde ise herhangi bir mezuniyeti olmayan babaların çocuklarında ($X=0,90$) görülmüştür. Sonuçlar özellikle ilkokul mezunu ya da herhangi bir mezuniyeti olmayan babaların çocuklarının başarı, beceri-davranış ve duyuşsal eğilim düzeyleri, babası ortaokul mezunu çocuklardan daha yüksek düzeyde olmasında eğitim düzeyi dışında farklı değişkenlerin (gündemi takip etme, kitap okuma) etkili olabileceğini düşündürmektedir.

3.5. Öğrencilerin Annelerinin Eğitim Durumlarına Göre Siyaset Okuryazarlık Başarı, Beceri-Davranış ve Duyuşsal Eğilim Düzeyleri

Öğrencilerin, annelerinin eğitim durumlarına göre siyaset okuryazarlık başarı düzeyleri arasında anlamlı bir fark olup olmadığı Kruskal Wallis testi ile analiz edilmiştir. Tablo 15'te analiz sonuçları gösterilmiştir.

Tablo 15. Öğrencilerin Annelerinin Eğitim Durumlarına Göre Siyaset Okuryazarlık Başarı Düzeylerine İlişkin Kruskal Wallis Testi Analizi

		N	Ortalama	Std. Sapma	X ²	p	Anlamlı Fark
Siyaset Okuryazarlık Başarı Düzeyi	Yok	12	48,26	11,16	46,040	,000*	*İlkokul-Ortaokul
	İlkokul	69	46,08	13,63			*İlkokul-Üniversite
	Ortaokul	115	41,05	13,34			*İlkokul-Y.lisans
	Lise	291	45,46	12,34			*Ortaokul-Lise
	Üniversite	173	50,12	12,42			*Ortaokul-Üniversite
	Yüksek lisans	28	54,46	9,14			*Ortaokul-Yüksek lisans
	Doktora	2	60,42	26,52			*Lise-Üniversite *Lise-Yüksek
Siyaset Okuryazarlık Beceri-Davranış Düzeyi	Yok	12	1,20	0,40	111,898	,000*	*Yok-Üniversite
	İlkokul	69	1,15	0,37			*Yok-Yüksek lisans
	Ortaokul	115	1,09	0,34			*İlkokul-Üniversite
	Lise	291	1,24	0,36			*İlkokul-Y.Lisans
	Üniversite	173	1,51	0,38			*Ortaokul-Lise
	Yüksek lisans	28	1,59	0,34			*Ortaokul-Üniversite
	Doktora	2	1,38	0,81			*Ortaokul-Y.lisans *Lise-Üniversite *Lise-Y.Lisans
Siyaset Okuryazarlık Duyuşsal Eğilim Düzeyi	Yok	12	1,37	0,45	105,298	,000*	*İlkokul-Üniversite
	İlkokul	69	1,32	0,36			*İlkokul-Y.Lisans
	Ortaokul	115	1,27	0,35			*Ortaokul-Lise
	Lise	291	1,43	0,36			*Ortaokul-Üniversite
	Üniversite	173	1,64	0,30			*Ortaokul-Yüksek lisans
	Yüksek lisans	28	1,69	0,28			*Lise-Üniversite
	Doktora	2	1,58	0,53			*Lise-Y.Lisans

*p<0.05

Öğrencilerin annelerinin eğitim durumlarına göre siyaset okuryazarlık başarı, beceri-davranış ve duyuşsal eğilim düzeyleri arasında anlamlı bir fark bulunmuştur (p<0.05). Bulunan bu farklar, tablonun anlamlı fark sütununda belirtilmiştir. Siyaset okuryazarlığıyla ilgili değişkenlerde en yüksek ortalamalar başarı düzeyi için annesi doktora mezunu olan çocuklarda (X=60,42); beceri-davranış düzeyinde annesi yüksek lisans mezunu olan çocuklarda (X=1,59), duyuşsal eğilim düzeyinde ise annesi yüksek lisans mezunu olan çocuklardadır (X=1,69). En düşük ortalamalar ise başarı düzeyi için annesi ortaokul mezunu olan çocuklarda (X=41,05); beceri-davranış düzeyinde annesi ortaokul mezunu olan çocuklarda (X=1,09), duyuşsal eğilim düzeyinde ise annesi yüksek lisans mezunu olan çocuklardadır (X=1,27). Annesi ortaokul mezunu olan çocuklar, tüm değişkenlerde annesi ilkokul mezunu olan ya da herhangi bir mezuniyeti olmayan annelerin çocuklarından daha düşük puanlar almışlardır. Bu sonuç, bazı durumlarda annelerin mezuniyetlerinden öte çalıştıkları iş, kitap okuma, merak etme, araştırma yapma ve gündemi takip etme gibi değişkenlerin de etkili olabileceğini düşündürmektedir.

SONUÇ VE TARTIŞMA

Bu çalışmada öğrencilerin cinsiyetleri ile siyaset okuryazarlık bilgi düzeyleri, duyuşsal eğilimleri ve beceri-davranış durumları arasında anlamlı farklılık bulunmamıştır. Araştırmanın bu bulgusu ortaokul düzeyinde öğrencilerle siyasete ilişkin bir çalışma olmaması sebebiyle sadece öğretmen adayları ve lise öğrencileri ile yapılan araştırma sonuçlarıyla kıyaslanabilmektedir. Öğretmen adayları ve lise öğrencileri ile yapılan çalışmalara bakıldığında araştırmanın bu bulgusu literatürle örtüşmemektedir. Ozankaya (1966), çalışmasında öğrencilerin büyük birçoğunun siyaseti "erkek işi" olarak gördüğü sonucuna ulaşmıştır. Dursun (2007), çalışmasında kız öğrencilerde siyasete karşı ilgisizliğin daha fazla olduğunu tespit etmiştir. Akhan (2011), çalışmasında erkek öğrencilerin politikaya karşı eğilimlerinin, politika konularını takip etme düzeylerinin ve politikaya karşı ilgilerinin kız öğrencilere göre daha fazla olduğunu tespit etmiştir. Bu çalışmaların yanında araştırmanın siyaset okuryazarlık düzeyleri ile cinsiyet arasında anlamlı bir ilişkinin olmaması bulgusu Faiz (2016)'nın öğretmen adaylarının cinsiyetleri ile siyaset okuryazarlık düzeyleri arasında anlamlı ilişkinin olmadığı bulgusuyla örtüşmektedir. Ortaokul düzeyindeki öğrencilerde siyaset kavramı ile cinsiyet faktörü arasında bir ilişkinin olmamasına karşın öğrencilerin ortaokuldan sonraki eğitim-öğretim hayatında siyasetle ilgili konularda toplumsal cinsiyet faktörünün belirleyici olabileceğini düşündürmektedir.

Öğrencilerin öğrenim gördükleri okulların, anne, babalarının mesleklerinin ve anne, babalarının eğitim durumlarının siyaset okuryazarlığının bileşenleri (bilgi, duyuşsal eğilim ve beceri-davranış) üzerinde etkisinin olduğu tespit edilmiştir. Öğrencilerin öğrenim gördükleri okulların sosyo-ekonomik ve kültürel düzeyleri, anne, babalarının eğitim düzeyi, anne, babaların çalışıp çalışmaması ve meslek grupları öğrencilerin siyasetle ilgili bilgi düzeylerini ve bakış açılarını etkileyebilmektedir. Ailelerin eğitim

düzeyindeki artış çocukların, gençlerin siyaset okuryazarlığını olumlu yönde etkileyebilmektedir. Araştırmanın bu bulgusu Kahraman (2002), çalışmasında tespit ettiği ailenin eğitim düzeyinin artmasının gençlerin siyasal içerikleri daha rahat kavradığı, yorumladığı ve siyasal tercihlerini daha bilinçli olarak yaptığı bulgusuyla örtüşmektedir. Bu durum, ailelerin eğitim durumlarının ve mesleklerinin, öğrencilerin siyaset eğitimi üzerinde önemli bir etkisinin olduğunun önemini ortaya koymaktadır.

Öğrencilerin siyasi terimlere (anayasa, yasa, devlet, seçim, partiler...) hâkim olduğu ve siyasilerin belli başlı davranışlarını takip ettikleri ortaya konulmuştur. Öğrencilerin kanun yapma, oylama gibi TBMM iç tüzüğünü ilgilendiren konular hakkında da bilgi sahibi oldukları görülmektedir. Bu durum derslerde temel bilgilerin verildiğini fakat bu bilgilerin davranışa dönüştürülüp içselleşmesi için yeterli etkinliklerin yapılmadığını düşündürülebilir. Bu bağlamda bu konu ile ilgili Lailiyah, Yuliyanto ve Pradhan (2018), araştırmasına katılan gençlerin siyaset okuryazarlık kapasitesine sahip olmadığı sonucuna ulaşmış ve ankete katılanların çoğunun siyaset okuryazarlığın temel tanımını bilme konusunda yeterli bilgiye sahip olmasına rağmen günlük yaşamda siyaset hakkında endişelenmek, günlük ve sosyal medya yaşamında bazı siyasi ifadeler göstermek gibi siyaset okuryazarlık için gerekli tutum ve davranışta bulunmadıklarını ifade etmiştir. Bu konu ile ilgili diğer bir çalışmayı Çakmak (2011) öğretmen adayları ile yapmıştır. Çakmak, çalışmasında önemli görülen bir konuda fikrini belirtmek için bir gazeteye mektup yazmayı, radyo ya da televizyon kanalını aramayı katılımcıların en az tercih ettiği siyasal katılım davranışı olarak tespit etmiştir. Buna göre, öğretmenlerin derslerinde siyaset okuryazarlığın beceri-davranış boyutundan çok siyasetle ilgili temel bilgileri ön plana çıkardıkları söylenebilir. Öğretmenlerin sosyal bilgiler dersinde siyasetle ilgili temel bilgilere yer verdiğini fakat siyaset eğitiminin beceri-davranış boyutuna ilişkin kazanımları öğrencilerin benimsemesi için ayrıca etkinlikler yapmadığını da düşündürülebilir. Öğrencilerin temel siyaset bilgilerini davranışa döküleceği gezi, görüşme, kampanya düzenleyebilme, dilekçe yazma, devlet görevlisine mektup yazma gibi etkinliklere siyaset ile ilgili temel bilgilerden daha az yer vermeleri, öğretmenlerin derslerinde siyaset eğitimi yeteri kadar yer vermediğini düşündürmektedir. Araştırmanın bu bulgusu Howard, Gill (2000), çalışmasında öğrencilerin hükümetin yapısı ile ilgili konularda birtakım yanlış bilgilere sahip olduğunu ve temel siyaset bilgilerinde eksikliklerin olduğu bulgusuyla örtüşmemektedir. Bu sonucu yorumlarken, her iki ülkede (Türkiye ve Avusturalya) derslerde verilen siyasetle ilgili temel kavramların ülkeden ülkeye değişebileceği ve ders içeriklerinde farklılıklar olabileceğini göstermektedir.

ÖNERİLER

Araştırma bulguları sonucunda uygulamaya ilişkin geliştirilen öneriler, siyaset eğitimi uygulamalarına ilişkin öneriler ve bu alanda araştırma yapacaklara ilişkin öneriler olmak üzere iki ayrı alt başlıkta sunulmuştur.

Siyaset Eğitimi İle İlgili Uygulamalara İlişkin Öneriler

- Çocukların sivil toplum kuruluşları, dernekler ve vakıflarla ilgili düzenli olarak bilgilendirilmesi yarar verir. Ayrıca bu tür kuruluşlarda topluma hizmetin bir parçası olmaları sağlanmalıdır.
- Okul ortamında demokrasi ve bilinçli vatandaş yetiştirme adına çocukların saygı çerçevesinde düşüncelerini paylaşmalarına, farklı fikirlere saygı duymalarına zemin hazırlanmalıdır.
- Meclis (TBMM, İl Genel Meclisi, Belediye Meclisi) gibi siyasetle ilgili kurumlara geziler düzenlenmelidir.

Siyaset Eğitimi Alanında Araştırma Yapacaklara İlişkin Öneriler

- Çocukların kişilik özellikleri, bilişsel, sosyal ve duygusal gelişim düzeyleri, akademik başarı gibi bireysel farklılıklarının siyaset okuryazarlığı üzerindeki etkileri incelenebilir.
- Boylamsal çalışmalar ile her eğitim kademesinin siyaset okuryazarlığına etkisi ele alınabilir.
- Ailelerin çocuklarıyla siyasetle ilgili konuşmalarının, çocuklarıyla paylaşım yapıp yapmamalarının hangi değişkenlerden etkilendiği ortaya konulmalıdır.

KAYNAKÇA

- Akhan, O. (2011). Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Politika Bilimine Yönelik Eğilimlerinin Belirlenmesi. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Bayraktaroğlu, S. , Özdemir, Y. , Aras, M. & Özdemir, S. L. (2015). Mavi yakalı çalışanlar: neden akademik çalışmalar için cazip bir örneklem değil? *İş, Güç Endüstri İlişkileri ve İnsan Kaynakları Dergisi*, 17, 141-157.
- Büyükoztürk, Ş. (2014). *DeneySEL Desenler: Öntest-Sontest, Kontrol Grubu, Desen ve Veri Analizi*. Ankara: Pegem A Yayınevi.
- Connell, R. W. (1973). *The Children's Construction Of Politics*. Social Forces: Mellbourne University Press.
- Creswell, J. W. (2014). *Araştırma Deseni: Nitel, Nicel ve Karma Yöntem Yaklaşımları*. (Çev. Y. Dede Ve S. B. Anıl), Ankara: Eğiten Kitap. (Orijinal Çalışmanın Basım Tarihi 2013).
- Crick, B. (2000a). *Basic concepts for political education içinde essays on citizenship*. Londra: Poston Prepress Ltd.
- Christensen, L.B., Johnson, R.B. & Turner, L.A. (2015). *Araştırma Yöntemleri: Desen ve Analiz* (çev. A. Aypay). Ankara: Anı Yayıncılık. (Orijinal çalışmanın basım tarihi 2014).

- Çakmak, D. (2011) Öğretmen Adaylarının Siyasal Katılımı Ve Siyasal Katılıma İlişkin Tutumları (Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Örneği). (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Burdur.
- Davies, I. Mizuyamam, M. Ikeno, N. Parmenter, L. & Mori, C. (2013). Political Literacy İn Japan And England. *Citizenship. Social And Economics Education*, 12 (3), 163-173.
- Doğanay, A. (1993). Factors That Predict Political Knowledge And Attitudes Of Young Children. (Yayımlanmamış Doktora Tezi), University of Pittsburgh.
- Doğanay, A. Çuhadar, A. & Sarı, M. (2007). Öğretmen adaylarının siyasal katılımçılık düzeylerine çeşitli etmenlerin etkisinin demokratik vatandaşlık eğitimi bağlamında incelenmesi. *Educational Administration: Theory And Practice*, 50, 213-246.
- Dursun, T. (2007). Ortaöğretim Gençliğinin Demokrasi Düşünceleri. (Kurşunlu Ve Bayramören Örneği). Yayımlanmamış yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Faiz, M. (2016). Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Siyaset Okuryazarlık Durumları. (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Faiz, M., Dönmez, C. (2016). *Journal of Human Sciences*, 13 (2), 3629-2642.
- Greenstein, F. I. (1960). The benevolent leader: Children's images of political authority. *The American Political Science Review*, 54 (4), 934-943.
- Harwood, A. M. (1992). The effects of close up participation on high school students' political attitudes. *Annual Meeting of the American Educational Research Association*, April 16-20, Boston, MA.
- Heron, E. & Mcmanus, M. (2003). Political literacy and the teaching of social policy. a study into the political awareness and political vocabularies of first year undergraduates. *Social Policy And Society*, 2(1), 23-32
- Howard, S. & Gill, J. (2000). The pebble in the pond: children's constructions of power, politics and democratic citizenship, *Cambridge Journal Of Education*, 30(3), 357-378.
- Kahraman, A. B. (2002). Siyasal Yaşama Etki Eden Sosyolojik Faktörler (Isparta Örneği). (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta.
- Kalaycıoğlu, E. ve Sarıbay, A. Y. (2000). *Türkiye'de değişim ve modernleşme*. İstanbul: Alfa Yayınları.
- Kuş, Z. (2013). Political literacy status of pre-service social studies teacher. *procedia socialand behavioral sciences, USA Global Conference On Contemporary Issues İn Education*, 22 April, Las Vegas.
- Kuş, Z. (2013). *Sosyal bilgiler için çoklu okuryazarlıklar*. E. Gençtürk, K. Karatekin (Edt.), *Politik okuryazarlık ve aktif vatandaşlık* içinde (1. Baskı, s. 208-229). Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Lailiyah1, N. Yuliyanto & M., Pradhana, G. A. (2018). Youthizen, political literacy, and social media. *E3S Web of Conferences 73 Book*, 1-4.
- Lockyer, A., Crick, B. & Annette, J. (2003). *Education for democratic citizenship. Issues of theory and practice*. Usa: Ashgate Publishing Limited.
- Maitles, H. & Deuchar, R. (2004). Why are they bombing innocent iraqis?: political literacy among primary pupils. *improving schools, SAGE Publications*, 7(1), 97-105.
- Ozankaya, Ö. (1966). Üniversite Öğrencilerinin Siyasal Eğilimleri. Ankara: Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları, 209, 105-109.
- Refaie, El E. & Hörschelmann, K. (2010). Young people's resding of a political cartoon and concept of multimodal litearcy. *Studies İn The Cultural Politics Of Education*, 31 (2), 195-207.
- Simon, A. (2014). Political competence of children and social background: results of a study with French primary school children. *IPSA's 23rd World Congress of Political Science, 2014 Panel, Political socialization of children*, Montréal.
- Şan, S. (2019). *Etkin vatandaş olma yolunda okuryazar olmak: Politik okuryazarlık ve hukuk okuryazarlığı*. Öztürk,C.,İbrahimoglu,Z. ve Yıldırım,G., (Edt), *Kuramsal temeller ve güncel tartışmalar ışığında 21. Yüzyılda vatandaşlık ve vatandaşlık eğitimi* içinde (1. Baskı, s.219-235), Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Tarhan, Ö. (2015a). Children And Politics: *The Mental Images f Primary Education Children About The Concept Of Politics*. In Koleva, I.,Efe, R., Atasoy, E., Kostova, Z. B (Ed.) *Education İn The 21st Century: Theory and Practice*. (1. baskı, s. 345-359). Sofya: St. Kliment Ohridski University Press.
- Tarhan, Ö. (2015b). Sosyal bilgiler öğretmeni adaylarının politik okuryazarlığa ilişkin görüşleri. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 3(9), 873-890.
- Tarhan, Ö. (2016) Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının siyaset kavramına ilişkin algılarının metaforlar aracılığıyla incelenmesi. *International Periodical For The Languages, Literature And History Of Turkish Or Turkic*, 11(19), 873-890.
- Thorson, S. J. & McKeever, K. M. (1983). Thematic memory for politics in children. *Political Behaviar*, 5(4), 421-440.
- Wallace, M. (2006). *Social studies all day, every day in the early childhood clasroom*. Canada: Cengage Learning Press.
- Yıldırım, A. , Şimşek, H. (2013). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.